

Referat af Skovhistorisk Selskabs
ekskursion på Langeland d. 31. maj 1959.

Ekskursionen startede kl. 9 fra havnepladsen i Rudkøbing i 2 privatvogne - ført af fru skovrider Staun og skovrider Fløytrups chauffør - og en bus fra Langelandsbanen.

Turen gik sydpå. Undervejs fik deltagerne af dr. Syrach Larsen meddelt en del af skovrider Fløytrups oplysninger om distriktet.

1) Gulstav, hvor deltagerne spadserede gennem en gærdselskov tilhørende grævskabet. Skoven bestod hovedsageligt af stødsau af hassel, men der fandtes også eg, asp, tjørn, seljepil m.m. Man var så småt begyndt at omdanne lavskoven til højskov ved rydning af den oprindelige bevoksning og plantning af elm, gråpoppel og såning af eg. For en del år tilbage havde man forsøgt med plantning af hvidel og havde her fået en lille hvidellebevoksning frem. Helt ude ved kysten, hvor ekskursionen gjorde holdt, så man de prægtigste former af "vindklippet" tjørn og slåen. For mange år tilbage var her plantet hvidgran og sitkagran, der forsøgte at bjerge livet; men vindens magt var så stor, at de kun udviklede sig til forkrøblede vindblæste skabninger. Dr. Syrach Larsen læste op af skovrider Fløytrups manuskript - se dette -. Skovrider Abell startede en diskussion om gærdselskovens bevaring. Skovrideren havde for få dage siden deltaget i drøftelse om fynske gærdselskove, hvis betydning som gærdsels- og brændselsleverandører nu er udspillet, og han var bange for, at Landbrugsministeriet på disse arealer vilde have fredskovspligten. Skovrideren var gået stærkt ind for gærdselskovenes bevaring som reservater for den vilde flora og fauna, nu da der overalt sprøjtes mod ukrudt og insekter. Dr. Syrach Larsen udkastede den tanke, at en del af gærdselskovene burde overtages af "Plantning for Vildtet"; man havde her ganske gratis fuldt færdige vildtremiser, der var mindst ligeså gode, som dem der kunde plantes kunstigt. P. C. Nielsen mente, at en sådan gærdselskov i løbet af et hundrede år eller mere af sig selv vilde udvikle sig til en skov bestående af kortskaftede, spredtstående ege med en stærkt varierende underskov. Skovrider Abell har i Dansk Skovforenings Tidsskrift 1943 side 77-95 skrevet en interessant artikel om problemet.

2) Longelse Bondegaard's Skov. Fru Hansen, der er ejer af Longelse Bondegaard, bød velkommen, hvorefter selskabet gik gennem den noget forfaldne, men smukke godt loo år gamle bindingsværkgård ud til skoven, hvor skovrider Abell på sin levende måde fortalte om skovens fredning.

I anledning af påligning af pligthugster var skovrider Abell kommet til gårdejer Hansen på Longelse Bondegaard for at forelægge pligthugstens størrelse. Der stod dengang meget store masser i skoven, hvor der så godt som aldrig blev foretaget hugst. Hr. Hansen, der var syg og sad i rullestol, blev frygteligt ophidset over, at der nu skulde hugges i hans skov. Pligthugsten måtte nødvendigvis gennemføres, og under den påfølgende heftige diskussion om denne fremførte skovrideren, at den eneste måde, Hansen kunde slippe uden om pligthugst, var ved fredning af skoven. Hansen greb straks dette og udbød: "De har sagt det. Skoven skal fredes." I forbindelse med et festligt måltid på Longelse Bondegaard blev fredningen gennemført, og kort tid derefter døde hr. Hansen, og hans hustru, den nuværende ejer, overtog gården og skoven.

Selve fredningsdeklarationen indeholder ingen forskrifter for skovens drift, og skovrider Abell har siden som fredningsmyndighedernes sagkyndige foretaget en del hugster i skoven, hvor der hovedsageligt er hugget gamle asketræer. Da fredningen trådte i kraft, var Longelse Bondegaard's skov meget tæt. Fjernelser af træerne blev foretaget forsigtigt, og endnu findes en meget tæt skov bestående af store aske, ege, bøge og elmetræer. Det, som imponerede deltagerne mest, var utvivlsomt de meget store avnbøge, der ansloges til at være 25-26 m høje. Landbaron H. Berner-Schilden-Holsten målte omkredsen i brysthøjde på en af de større til 271 cm. I skoven sås en enkelt gråpoppel - eller hovstolt, som de hedder på langelandsk - der talte om de tidligere indehaveres interesse

for plantning. Skovrider P. Lorenzen vilde bedømme gråpoplens alder til ca. 100 år.

Interessant var den store forskel mellem Longelse Bondegaard's skov og den forstligt drevne skov under Søvertorp, der grænser til.

Turen i skoven bød også på botaniske sjældenheder i den rige skovbundsflora, f. eks. kan nævnes Dansk Ingefær og en særlig storblomstret hvid anemone. Frk. Ingeborg Frederiksen tog nogle af disse ejendommelige anemoner med hjem til bedømmelse, der gav flg. resultat: "4 professorer har erklæret, at den kolossale størrelse skyldes, at planterne er angrebet af en algesvamp ved navn Physoderma deformans. Man må endelig ikke sige, at det er en svampesygdom eller virus, for det ved man ikke. Mysteriet er ikke opklaret!" Prof. K. Gram og prof. Morten Lange fik overladt materialet.

Efter at vi var vendt tilbage til gården, bød fru Hansen på en forfriskning. Skovrider Abell og dr. Syrach Larsen takkede fru Hansen og fremhævede den store betydning, Longelse Bondegaard's skov har for studiet af vore naturlige skovtyper. Skovhistorisk Selskab var meget begejstret for den skov, vi her havde fået at se, og som sandsynligvis er enestående i landet. Dr. Syrach Larsen adresserede sin tak til fru Hansen for det bidrag til kendskabet om vore skoves historie, som den Hansenske slægt havde ydet, dels ved at værne om skoven og endelig ved at frede den.

På spørgsmål om gårdens og slægtens historie kunde fru Hansen kun oplyse lidet. Hendes afdøde mand og hans far var født på gården, og hun mente også, at gården havde været i slægtens eje et par hundrede år. I den forbindelse nævntes det, at gården var sammenlagt af to mindre gårde, og at den første ejer efter sammenlægningen betegnedes som ridebonde. Fru Hansens nevø, der er arving til gården, fandt nogle gamle papirer frem, der indeholdt en slags stamtavle, og papirerne overgaves til dr. Munk, der vilde tyde dem nærmere. På grundlag af disse skriver Munk i brev af 2/6-59 til Selskabets formand: "... Det er mit indtryk, at skoven og gaarden ikke har hørt sammen "altid", som fru Hansen mente, men at de er kommet under en ejer ved som medgift - skov el. gaard - at være bragt sammen, og at det er sket omk. 1812. Skoven kostede ved den tid 18.000 rd. sølv. Omk. 1900 var den på 18 td. land, og det er den jo stadig. - Heller ikke er den eller gaarden gaaet fra fader til søn "altid", men den er blevet inden for samme slægt, og det er jo det, fru Hansen kalder paa, at den fortsat skal ved hendes ord: "arves". ..."

Inden selskabet forlod Longelse Bondegaard udbragtes et leve for fru Hansen.

3) Turen gik nu gennem Stenhavn Skov ned til stranden, hvor skovrider Fløytrup fortalte, at bøgebevoksningen var anlagt af de tyske skovridere - se Fløytrups manuskript - efter 1807. Der var målt højder op til 36-37 m, og nær stranden bestod skoven af støds kudskov af bøg. Denne del af bevoksningen var, som bevoksningen iøvrigt, yderst velplejet, og der var i tide fjernet overflødige støds kud, så træerne her bortset fra en bugt ved roden var af samme højde og kvalitet som den øvrige bevoksning, der antageligt var fremkommet ved selvsåning. Skovrider Fløytrup fortalte om de gamle holstenske skovrideres omhu med efterbedringer; hvor der var et hul i kulturen plantedes egehejstere eller gråpopler, der blev bragt rundt i et bundt på ryggen. Samtidigt medbragtes spade og en jernstang, således at man kunde få anbragt egens pælerod. Man havde været så ivrig med efterbedringer, at skovrider Fløytrup kunde sige: "At der ikke fandtes et hul i skoven - overalt var der efterbedret med en hejsterplante eller hovstolt".

I bevoksningen lå et af batterierne, hvorfra man 1808 under englands-derkrigen havde dækket troppetransporter til Lolland. Willemoes boede på Tranekær og havde kommandoen over batteriet m.m. Der var fundet adskillige 5-6 pundes kugler omkring batteriet, der idag består af en firkantet fordybning, hvor kanonerne har stået omgivet af volde og grave.

Frokost.

4) Efter frokost gik man igen i bussen, passerede den store Ginkgo og kørte til Tranekær slot, hvor lensgreve K. B. Ahlefeldt-Laurvig bød velkommen. Skovrider Fløytrup fortalte slottets historie - se Fløytrups manuskript. Efter en kort rundgang i parken fortsattes til

5) Østre Stigtehave, hvor den store bøg - "Danmarks smukkeste" - beundredes. Lensbaron H. Berner-Schilden-Holsten målte omkredsen til 3,00 m. Yderligere oplysninger om træet findes i Fløytrup's manuskript. Træet havde desværre en beskadigelse af barken, og en begyndende for-
mulding af veddet kunde ses. Ved en diskussion om alderen fastsloges, at træet ikke var over 200 år.

6) I Vestre Stigtehave i Strandskoven nord for Lohals blev vi præ-
senteret for resterne af en gammel naturskov, hvor man havde søgt at frede om de kortskaftede ege. På en smuk og meget talende måde så man her egens og bøgens kamp. Adskillige unge bøgetræer groede op gennem kronerne på de gamle ege, på steder endda så tæt, at bøgestamme og ege-
gren voksede sammen. Skovfoged Voergaard fortalte, at bevoksningen nu blev drevet som værnsskov til beskyttelse af den bagved liggende unge bøgeskov.

Her sluttede ekskursionen, og selskabet udbragte et leve for skovrider Fløytrup.

Hørsholm, 2. juni 1959.

P. Chr. Nielsen

=====